

Aan

Presidium

Datum

30 november 2023

Opgesteld door, telefoonnummer

Michelle van Doorn, Marieke Smit, Cees de Beer (delegatieleden Regioagendacommissie Groenemetropoolregio)

Onderwerp

Agenderingsverzoek van de delegatieleden Regioagendacommissie Groenemetropoolregio “eindrapport kwalitatief evaluatieonderzoek GMR”.

Inleiding

Op 1 januari 2021 is de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) officieel van start gegaan. Eind 2022 is vanuit de GMR de behoefte ontstaan om gezamenlijk vast te stellen in hoeverre de gestelde doelstellingen worden behaald en hoe de samenwerking binnen de GMR wordt ervaren. Om hierin inzicht te verkrijgen, is besloten tot een tussentijdse evaluatie. Dit evaluatieonderzoek had het oog op de beoordeling van de mate van het behalen van de doelstellingen van de GMR en een document op te leveren met de resultaten van het evaluatieonderzoek, evenals ideeën om de doelstellingen in de toekomst nog effectiever te kunnen behalen.

Dit definitief ‘eindrapport kwalitatief evaluatieonderzoek GMR’ is door het Algemeen bestuur in de vergadering van 6 september 2023 vastgesteld en daarbij heeft het AB de aanbevelingen ter verdere uitwerking vastgesteld.

In de Regioagendacommissie GMR van 18 september is verzocht dit evaluatierapport toe te sturen naar de raden.

De Regioagendacommissie GMR heeft op 27 november 2023 aangegeven dat zij met het DB en AB van de GMR graag het gesprek aangaan over dit rapport. Het Algemeen bestuur heeft in de vergadering van 29 november 2023 de vervolguutwerking van de aanbevelingen ter kennisname voorgelegd gekregen.

Diverse raden bespreken dit rapport binnen hun raden. Het voornemen is om het gesprek van de Regioagendacommissie met het DB en AB te voeren in februari / maart van 2024.

De Nijmeegse delegatieleden van de Regioagendacommissie GMR willen eerst het gesprek aan met de Nijmeegse raad voordat zij het gesprek in regionaal verband voeren met het DB en AB van de GMR.

Dit gesprek voeren zij graag aan de hand van de aanbevelingen en de uitwerkingen daarvan.

De aanbevelingen de uitwerkingen daarvan zijn als volgt:

1. Aanbevelingen 1. Construct van algemeen bestuur, dagelijks bestuur en Bestuurlijke Opgaveteams (BOT's)

De gedachte dat de inhoudelijke aansturing vanuit de BOT's plaatsvindt en met name de bedrijfsvoering vanuit het dagelijks bestuur en algemeen bestuur leidt in de praktijk tot veel onduidelijkheid waar wat nu wordt geagendeerd. Er zou in samenspraak opnieuw gekeken moeten worden welke eindverantwoordelijkheid het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur moeten hebben binnen de GMR én of en hoe zij deze eindverantwoordelijkheid goed kunnen dragen als zij geen tot weinig relatie met de inhoud hebben. Leden van de verschillende BOT's zijn enthousiast over het functioneren van het BOT, daar vinden het meest inhoudelijke werk plaats, maar niet BOT leden hebben een gevoel van afstand. Kortom: welke versterkte of nieuwe

samenwerkingsafspraken zijn hierin gewenst; hoe lopen de voorbereidingslijnen en -tijden, welke personen of partijen zijn daarin op welke manier voorbereidend en besluitvormend op inhoud en proces én heel belangrijk: hoe hou je de raden op een voor alle partijen gewenste manier betrokken?

Advies aanpak vanuit de evaluatie:

Bestuurlijke Opdrachtgevers sluiten voortaan aan bij (een deel van) de vergaderingen van het DB. DB en Bestuurlijke Opdrachtgevers werken gezamenlijk een voorstel uit om gesignaleerde problemen aan te pakken en leggen dit voor aan 5 Bestuurlijke Platforms en het Algemeen Bestuur. Conclusies verwerken in Regionale Agenda 2025-2028 en, indien nodig, de formele regelingen zoals Gemeenschappelijke Regeling.

Uitwerkingsvoorstel van DB (zoals ingebracht in het AB van de GMR op 29-11-2023):

In het DB, samen met de Bestuurlijk Opdrachtgevers is aanbeveling 1 besproken. De volgende voorstellen zijn gedaan:

1. Om de integraliteit te bewaken is het belangrijk meerdere keren per jaar gezamenlijk te vergaderen. Voorgesteld wordt om voorafgaand aan de AB vergaderingen een gezamenlijke vergadering te beleggen. Ter ondersteuning zal het bureau een jaarkalender maken, voor zover mogelijk, zodat vooraf de agenda zoveel mogelijk kan worden bepaald.
2. Besluiten die van colleges en raden worden gevraagd zouden in principe via het DB moeten worden vrij gegeven, om de integraliteit richting colleges en raden te waarborgen.
3. De aanwezigheid van Bestuurlijk Opdrachtgevers bij de AB vergaderingen, niet zijnde de AB leden, zal alleen als de agenda daarom vraagt gewenst zijn. Dit om de vergaderdruk ook weer te verlichten. Er is tijdens het DB+ (Lees: het normale Dagelijkse bestuur aangevuld met de vijf bestuurlijke opgavetrekken) gesproken over nut en noodzaak van de BOT's vanwege de bevinding uit de evaluatie dat bestuurders die niet tot een BOT behoren zich op afstand voelen staan. De volgende constatering is gedaan:
 - Ieder BOT is anders georganiseerd.
 - Iedere Bestuurlijke Opdrachtgever ziet een meerwaarde in het BOT.
 - De Bestuurlijk Opdrachtgevers ervaren zelf in geringe mate de in de evaluatie geconstateerde afstand.Er is in meerdere BOT's al over deze bevinding uit de evaluatie gesproken.

Aangezien het een duidelijke bevinding is in het evaluatierapport is afgesproken in alle Bestuurlijke Platforms die onderwerp expliciet op de agenda te zetten met de vraag wat aan deze gevoelde afstand kan worden gedaan.

Kanttekening Nijmeegse delegatie RAC GMR

De Delegatie heeft vooralsnog geen uitgesproken standpunt over de status en positie van de bestuurlijke overlegtafels (BOT's). Zij constateert wel dat dit anders kan liggen in de regio. Dit omdat de normale bekende structuur van Dagelijks bestuur, Algemeen bestuur, de Regioagendacommissie en de raden nu een structuurwijziging kent en de BOT's nergens in de regeling of de reglementen een status hebben.

2. Indeling van de opgaven

Met de groei van het aantal speerpunten binnen de vijf opgaven en de 'cross-overs' tussen de opgaven blijkt de huidige indeling van de opgaven niet meer goed houdbaar. Steeds vaker zijn meerdere opgaven betrokken bij een vraagstuk en dat leidt tot verwarring over bijvoorbeeld in welk BOT zaken besproken moeten worden. Ook de huidige financieringsstructuur past niet langer meer bij deze ontwikkelingen. Dit vraagt erom dat voor de agenda 2025-2028 de indeling van de opgaven heroverwogen moet worden en er daarbij opnieuw gekeken moet worden naar de organisatie- en financieringsstructuur.

Voorstel aanpak vanuit de evaluatie:

Instellen van een werkgroep “Inhoud en structuur opgaven” (regionale agenda 2025- 2028). In de werkgroep hebben zitting:

- 1 DB-lid
- 1 AB-lid
- 1 Bestuurlijk opdrachtgever
- Netwerkdirectielid
- Regiocoördinator
- Directeur GMR
- Opgavenmanager.

Uitwerkingsvoorstel DB (zoals ingebracht in het AB van de GMR op 29-11-2023):

Er is twee keer met de werkgroep voor aanbeveling 2 gesproken over de indeling van de opgaven voor de periode 2025-2028 (nieuwe regionale agenda & begroting). Met de groei van het aantal speerpunten binnen de vijf opgaven en de ‘cross-overs’ tussen de opgaven blijkt de huidige indeling van de opgaven niet meer goed houdbaar. Steeds vaker zijn meerdere opgaven betrokken bij een vraagstuk. Ook de huidige financieringsstructuur van afzonderlijke begrotingen per opgave past niet langer bij deze ontwikkelingen. Dit vraagt erom dat voor de regionale agenda & begroting 2025-2028 de indeling van de opgaven heroverwogen moet worden en daarbij opnieuw gekeken moet worden naar de organisatie- en financieringsstructuur. De werkgroep adviseert de volgende aanpassingen op het huidige systeem:

- Integraler werken: opgaven mogen wel sectoraal zijn georganiseerd, maar de integratie moet beter georganiseerd worden, bijvoorbeeld via een integrale tafel. Hierna wordt dit voorstel verder uitgewerkt.
- Wonen / volkshuisvesting wordt een aparte opgave of programma (onder andere uitvoering Woondeal).
- Meer flexibiliteit in de opgaven is nodig om op actualiteiten in te kunnen spelen en vraagstukken die meerdere opgaven betreffen.
- Kaderstelling moet helderder. Deze vooraf aan de gemeenteraden voorleggen, dan is duidelijk binnen welke kaders de mogelijkheden liggen voor oplossingen voor botsende/schurende opgaven en belangen.
- Opgaveovereenkomsten vervangen door een helder monitoringssysteem, gebaseerd op de regionale agenda & begroting, voor de verantwoording naar de gemeenteraden (aanbeveling 4).

Kanttekening Nijmeegse delegatie RAC GMR

- De Delegatie vindt dit een bespreekpunt. Meer integraliteit vergt meer afstemming en coördinatie. Dit kan leiden tot meer werkdruk en bestuurlijke en politieke drukte en een behoefte aan transparantie van de verbanden. De Nijmeegse delegatie wenst graag te bespreken of dit gevolgen heeft en zou moeten hebben voor de prioritering en focus van de opgaven en de subonderdelen daarvan.
- Voorts zet de delegatie vraagtekens bij mogelijke wijzigingen in de financierings- en begrotingsstructuren. Alhoewel betoogd is namens het DB dat dit gaat om kleinere bedragen en de opgaven ongewijzigd blijven, kan dit ook leiden tot een grotere begrotingsvrijheid dan raden gewenst vinden.

3. Netwerkorganisatie, personele capaciteit en uitvoering

Door de verschillende opgaven en het grote aantal speerpunten daarbinnen komt er wat betreft de uitvoering ervan ook steeds meer werk op de gemeenten af. Bijvoorbeeld het begeleiden van gebiedsontwikkelingen, het voorbereiden van uit te voeren mobiliteitsmaatregelen en werk dat uit de RES voortkomt. Voor gemeenten is het vaak problematisch dit werk uit te voeren door gebrek aan personele capaciteit. Daarbij is het ook vaak problematisch voor gemeenten om capaciteit te leveren voor bijdragen aan de regionale werkzaamheden. De

organisatie van voldoende personele capaciteit om ambities te kunnen blijven realiseren zal nadrukkelijk moeten worden opgepakt. Hierbij kan ook nog beter afgestemd worden wat betreft samenwerking met andere partijen, zoals The Economic Board.

Voorstel aanpak vanuit de evaluatie:

Netwerkdirectie werkt deze aanbeveling verder uit (lopend proces inmiddels), en de aanbeveling wordt verwerkt in de regionale agenda 2025-2028.

Uitwerkingsvoorstel (zoals ingebracht in het AB van de GMR op 29-11-2023: :

Het verbetervoorstel van het DB voorziet in twee zaken:

- Een rol van de netwerkdirectie die samen met de Bestuurlijke overlegtafels de prioritering in de opgaven ter hand neemt om de regionale agenda realistisch uitvoerbaar te maken.
- Een andere wijze van het aantrekken en de inzet van projectleiders.

Kanttekening Nijmeegse delegatie RAC GMR

De Delegatie vindt dit een bespreekpunt. De GMR is bedoeld om werk te verrichten voor de gemeenten op regionale ruimtelijke thema's. Het regiobureau van de GMR wordt bemenst met veelal inhoudelijke adviseurs van gemeenten waaronder Nijmegen. De delegatie vindt dit dus een zorgpunt. En vindt om die reden de bespreking van de aangereikte verbetervoorstellen noodzakelijk. Tevens vraagt men zich af op welke wijze raden hierin gekend worden. Dit omdat vertraging of versnelling van bepaalde opgaven politiek relevant kan zijn.

4. Elke gemeente moet baat hebben bij de regionale samenwerking

Op dit moment wordt het binnen de GMR ervaren dat er onvoldoende aan de gemeenteraad uitgelegd kan worden wat de samenwerking heeft opgeleverd. De raden vragen ook steeds explicieter wat de 'return on investment' is voor hun gemeente, mede door gebrek aan uitleg erover en mede doordat er wordt ervaren dat Arnhem en Nijmegen evenredig meer financiële middelen krijgen. Hoewel het de wens is om per gemeente transparant te kunnen zijn over kosten en opbrengsten, gaat het bij succesvolle regionale samenwerking er ook om dat juist het belang van de regio voorop wordt gesteld. Vanuit het idee dat op de langere termijn winst voor de regio ook winst is voor alle in de regio deelnemende partijen. Ook als de verdeling van de opbrengsten op de korte termijn wellicht niet evenredig verdeeld is over alle gemeenten. Dat vraagt een investering op het versterken van deze regionale 'mindset'. Desondanks moet in de volgende regionale agenda voldoende aandacht zijn voor een goede verdeling van baten over alle gemeenten om hen te blijven binden aan de GMR.

Voorstel aanpak vanuit de evaluatie:

Gerelateerd aan de volgende regionale agenda 2025-2028 ontwikkelen we een werkwijze of systematiek van monitoring, die gemeenten kunnen gebruiken om de regionale inzet te volgen en naar de eigen achterban te verantwoorden. Hiervoor wordt een advies gevraagd.

De te formuleren opdracht en begeleiding van de opdracht wordt belegd bij vertegenwoordigers van het DB, Bestuurlijke Opdrachtgevers, AB, netwerkdirectie en directie

Uitwerkingsvoorstel vanuit DB (zoals ingebracht in het AB van de GMR op 29-11-2023: :

De ontwikkeling van een werkwijze of systematiek van monitoring die gemeenten kunnen gebruiken om de regionale inzet te volgen is nog niet gestart. Begin volgend jaar, als de contouren van de Regionale Agenda zichtbaar worden willen we deze aanbeveling oppakken.

Kanttekening Nijmeegse delegatie RAC GMR

De Delegatie vindt dit een bespreekpunt. Namens het DB heeft dhr. Bruls betoogd dat de huidige systematiek leidt tot veel werk en administratieve verwerkingen. De raden hebben ook meermaals aangegeven dat het zogeheten ‘what’s in it for me-vraag’ voor hen relevant is. Hoe werkt zo’n monitoringssysteem? Kan er bijvoorbeeld per gemeente een overzicht worden gemaakt van wat de lasten en resultaten op hun grondgebied zijn? En hoe je dit kunt beïnvloeden? (bijvoorbeeld door meer projectvoorstellen in te dienen?)

Wat willen de Nijmeegse delegatieleden bereiken

Dit agenderingsverzoek wijkt af van de gangbare voorstellen. De delegatieleden hebben weliswaar eigenstandige denkbeelden, echte zijn juist geïnteresseerd in de standpunten, beelden van de andere fracties. De delegatie heeft wel bij iedere aanbeveling een kanttekening geplaatst om het gesprek mogelijk te maken.

De gespreksvragen

Die zijn direct terug te voeren op de vier aanbevelingen en de uitwerkingen daarvan. De kanttekening en de opmaat voor een gesprek zijn vermeld bij de aanbevelingen en de voorgestelde concrete uitwerking.

Begrijpen de raadsleden het probleem of aanleiding? Zijn raadsleden het eens met de aanbevelingen, de uitwerking, welke kanttekeningen plaatsen zijn daarbij, wat geven zij mee aan de delegatieleden.

Waarom is het gesprek van onze raad over deze evaluatie van belang?

De raden hebben zich al gebogen over de Wijzigingswet gemeenschappelijke regelingen. De GMR is daar ook aan bod gekomen. Deze evaluatie beweegt zich parallel daaraan. In deze evaluatie zitten ook zaken die de raden aangaan. Het raakt aan de sturingsmogelijkheden van de raden op hun controlerende en kaderstellende rollen en posities bij deze gemeenschappelijke regeling. Sommige zaken zullen expliciet aan de raden worden voorgelegd of in ieder geval met de raden worden besproken. Om die reden is het A. goed te doorgronden wat de consequenties zijn voor de raden en B. wat raden zelf willen C. dit in regionaal verband met elkaar te bespreken in bijzijn van DB en AB van de GMR.

Met vriendelijke groet,

Michelle van Doorn – ODV

Cees de Beer – Stadspartij Nijmegen

Marieke Smit - GL